

ХРИСТИЯНСТВО І ПЛАТОНІЗМ: ДИСКУСІЯ ТРИВАЄ

Про книгу І.П. Мозгового «Неоплатонізм і патристика, або Світло в призерках великої цивілізації»

(Мозговий І.П. Неоплатонізм і патристика, або Світло в призерках великої цивілізації: монографія. - Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2009. - 471 с., 38 д.а.)

Від самого початку історії християнства античність як тип духовної культури відігравала подвійну роль сусіда, супутника, який буває то одностороннім, то опонентом, «іншим». Багато в чому християнство продовжувало філософську лінію античності, але не менше було й відмінностей. Однаково хибними можна вважати теорії, які вписували християнство в контекст античності, наче воно тим контекстом повністю обумовлене; і ті типізації, що категорично розводили в ідейному та історичному плані античність та християнство як несумісні парадигми. В історії все складніше - не можна ототожнювати близькі за часом і духом феномени, але й не можна не бачити зв'язку навіть між віддаленими подіями чи процесами. Прояснити характер цього очевидного, хоча й проблематичного, складного зв'язку намагались багато філософів і теологів. Саме в цих дискусіях народжується православна неопатристика, розвивається протестантська ліберальна та неоортодоксальна теологія.

Не дивно, що і конфесійні теологи, і академічні релігієзнавці України предметно розглядали означену проблематику, відшукуючи духовні коріння християнської традиції, вирізняючи її серед багатого культурного надбання минувшини.

Книга Івана Мозгового продовжує віковічну дискусію про платонізм в християнстві, про платонічні впливи на віровчення, про християнство до християнства, врешті про взаємини філософії і теології.

Що нового сказав український фахівець, в чому полягає новизна, теоретична та практична користь його багатосторінкового творчого доробку?

Християнська патристика та неоплатонізм розглядаються в книзі як відповіді на духовну ситуацію часу, продиктовані суспільною проблематикою, кризою античної культури, занепадом традиційної духовності. Спільність відшукується не всередині розглянутих світоглядних парадигм, а в оточуючому контексті.

Неоплатонізм і патристика представляються як частини одного світогляду доби пізньої імперії, її занепаду і загибелі. Пізня антична філософія запліднюється християнським духом, захоплюється проблематикою особистісного та космічного спасіння, просякається етичним пафосом, есхатологічними очікуваннями. Антично-християнський синтез створює духовну культуру на руїнах великої цивілізації; культуру, яка переживе не одну імперію.

Не дивно, що виникають аналогії з сучасністю, призерками Заходу, Просвітництва, модерну-постмодерну, кризою класичної раціональності і традиційної культури. На тлі сучасних алармістських тез про загибель звичного

світу та кризу його метанарацій автор пропонує у край актуальну тематизацію давньої дискусії.

Вже в назві книжки можна побачити можливі шляхи виживання духовності та філософського розуму, які проходять через кризу, але на ній не зупиняються; на яких зберігається і примножується духовне багатство християнської цивілізації - шляхи синтезу, діалогу, духовної культури в її різних, але взаємодоповнюючих типах.

Для широкого загалу студентства книга Івана Мозгового надзвичайно корисна багатим енциклопедичним матеріалом, систематизованим і доступно викладеним. Текст має окремі підрозділи, цікаві для вузьких фахівців, але в цілому виконує і просвітницьку, і узагальнюючу роль, збираючи в одному томі факти, концепції, особистості з різних дослідницьких територій, пропонуючи читачеві цілісну картину антично-християнської духовної культури.

Отже, давня дискусія про антично-християнський синтез знаходить продовження на сторінках книг українських дослідників. В широкому історико-культурному контексті, окресленим автором, нові зустрічі християнства та платонізму відбуваються без конфліктів, в режимі плідного та висококультурного діалогу.

Коли дискусія переходить від руйнівної критики та емоційних звинувачень до зацікавлення іншим та заглиблення у його внутрішній світ, народжується діалог як якісно новий, вищий тип спілкування.

Іван Мозговий відтворює детальну картину історії і культури, в якій не має місця спрощенню, схематизму, категоризму, а отже немає місця й конфлікту, відносини двох духовних традицій набувають діалогового і творчого характеру.

*М. Черенков,
доктор філософських наук*

***

ЕТНІЧНА ІСТОРІЯ УКРАЇНСТВА

Про книгу Святослава Семенюка «Історія українського народу»

(Львів: «Апріорі», 2010. – 608с., 49,4 д.а.).

Ця книга є першим в українській історіографії дослідженням не стільки історії самої України, як глобальної історії українського етносу з моменту його народження і до сучасності, загальних закономірностей розвитку українства. Становлення української історичної науки відбувалося в роки, коли українці були поділені між різними державними утвореннями на теренах Центральної та Східної Європи. Відтак не були вироблені спільні критерії оцінки їх історії. Увага науковців зосереджувалася переважно на історичній долі українства лише в межах кількох